

ความคืบหน้าการเปิดเขตการค้าเสรีของ ASEAN กับ สหภาพยุโรป/EU

เนื่องจากประเทศไทยเป็น ประเทศที่กำลังพัฒนายังมีความต้องการจะแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีที่สูงกว่าและจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าประเภททุนหรือเครื่องจักรกล ที่ผ่านมาจึงใช้นโยบายสนับสนุนการค้าแบบเสรีมาตลอด อีกทั้งปัจจุบันการหลีกเลี่ยงกระแสการค้าการเปิดเขตการค้าเสรีในยุคโลกาภิวัตน์และการสื่อสารที่ไร้พรมแดนกระทำได้อย่างยาก ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรแสวงหาประโยชน์จากข้อตกลงการเปิดเสรีและต้องปรับตัวเพื่อก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในตลาดโลกให้มากที่สุดเพื่อติดตามเรียนรู้จากกลไกและกระบวนการในเวทีต่างๆทุกระดับ ซึ่งการเปิดเขตการค้าเสรีของไทยมีหลายระดับทั้งระดับพหุภาคี (WTO) ระดับภูมิภาค (ASEAN) และระดับทวิภาคี (FTA) โดยภาครัฐได้คำนึงถึงความพร้อมของภาคเอกชนจึงดำเนินการเจรจาอย่างค่อยเป็นค่อยไปแม้ว่าหลังการลงนามความตกลงเปิดเสรีไปแล้วซึ่งถือเป็นการผูกพันทางกฎหมายจะมีข้อตกลงให้บทวนข้อผูกพันต่างๆไว้เป็นระยะ ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบจนเกิดผลเสียหายนั่นเองกับประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพราะหากผลของพันธสัญญาที่ให้สัตยาบันและเริ่มบังคับใช้แล้วถือว่าคู่เจรจาต้องปฏิบัติตาม ต่างจากกรณีการจัดทำการค้าเสรีภายใต้กรอบเอเปคหรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) นั้นไม่ได้มีผลผูกพันทางกฎหมายแต่จะเป็นเพียงการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันทางการเมือง

สถานการณ์เจรจา FTA ของอาเซียน-คู่เจรจา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN : Association of Southeast Asian Nations) มีจำนวนสมาชิก 10 ประเทศ เป็นการรวมกลุ่มกันในระดับภูมิภาค (Regional Group) ตั้งแต่ปี 2510 โดยเปิดเขตการค้าเสรีภายใต้กรอบอาฟตา (AFTA : ASEAN Free Trade Area) ตั้งแต่ปี 2536 ประกอบด้วยสมาชิกเดิม 6 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ซึ่งในปี 2553 ตามกรอบสินค้าทุกรายการจะลดอัตราภาษีศุลกากรเป็นร้อยละ 0 และสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ (CLMV) คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม จะลดอัตราภาษีศุลกากรทั้งหมดเป็นร้อยละ 0 ในปี 2558

นอกจากการเปิดเขตการค้าเสรีเฉพาะในอาเซียนด้วยกันแล้วปัจจุบัน ASEAN ได้ดำเนินการเจรจาเปิดเขตการค้าเสรีกับคู่เจรจาอีกหลายประเทศ โดยการเปิดเขตการค้าเสรีจะกำหนดกรอบการเจรจาครอบคลุมใน 3 ด้าน ได้แก่ เปิดตลาดด้านการค้าสินค้า เปิดเสรีด้านบริการ และเปิดเสรีด้านการลงทุน ดังนี้

1. ASEAN-จีน กรอบความตกลงเปิดเสรีด้านสินค้าเริ่มมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม 2548 โดยด้านบริการเริ่มมาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2550 ส่วนด้านการลงทุนอยู่ระหว่างการเจรจา

2. ASEAN-ญี่ปุ่น สรุปการเจรจาข้อตกลงทั้ง 3 ด้านเสร็จสิ้นแล้ว และกำลังรอการลงนาม
3. ASEAN-เกาหลี การเจรจาเปิดเสรีข้อตกลงด้านสินค้าและบริการเสร็จสิ้นแล้ว และรอการลงนาม แต่การเจรจาด้านการลงทุนอยู่ระหว่างการเจรจา
4. ASEAN-ออสเตรเลีย+นิวซีแลนด์ ข้อตกลงการเปิดเสรีทั้ง 3 ด้าน อยู่ระหว่างการเจรจา
5. ASEAN-อินเดีย ด้านเปิดตลาดสินค้าอยู่ระหว่างการเจรจา ส่วนเปิดเสรีด้านบริการและลงทุนยังไม่เริ่มเจรจา
6. ASEAN-EU การเปิดเสรีทั้ง 3 ด้านที่ผ่านมายังไม่เริ่มการเจรจาอย่างจริงจัง

สถานภาพของ ASEAN-EU

	ASEAN	EU
จำนวนประเทศสมาชิก :	10 ประเทศ	27 ประเทศ
ประชากร :	567 ล้านคน	494 ล้านคน
พื้นที่ :	4.5 ล้านตารางกิโลเมตร	4.3 ล้านตารางกิโลเมตร
GDP (2006) :	1.1 ล้าน ล้าน USD	13.9 ล้านล้าน USD
GDP real growth rate (2006) :	6.1 %	2.8 %
GDP per capita (2006) :	1,879 USD	29,300 USD
Inflation :	6.7 %	2.2 %
Main Trading Partners :	USA, Japan, China, Korea	USA, Japan, Russia

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ในด้านการลงทุนทางตรง (Foreign Direct Investment: FDI) จากสหภาพยุโรป เข้ามายังอาเซียนสัดส่วนมากที่สุด คือ ที่ประเทศสิงคโปร์เกินร้อยละ 60 รองลงมาคือที่บรูไน สำหรับไทยอยู่ที่สัดส่วนประมาณร้อยละ 5 ส่วนการลงทุนทำเหมืองแร่ของ EU มีที่ประเทศ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย โดยในไทยยังไม่มีนักลงทุนในด้านเหมืองแร่มาจาก EU อย่างไรก็ดี EU เป็นต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในไทยมากเป็นลำดับที่ 3 คือประมาณ 70,000 ล้านบาท รองจากการลงทุนมาจากประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ซึ่งแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจาก เยอรมนี เดนมาร์ก และอังกฤษ เพื่อลงทุนด้านบริการและสาธารณูปโภค

ในด้านการค้าระหว่างไทยกับ EU ในปี 2550 (ม.ค.-พ.ย.) ไทยเป็นฝ่าย ได้เปรียบดุลการค้าประมาณ 289,590 ล้านบาท โดยสินค้าส่งออกไปยัง EU ในปี 2549 รวม ประมาณ 682,000 ล้านบาท และ ในปี 2550 (ม.ค.-พ.ย.) จำนวน 670,594 ล้านบาท ซึ่งใน 20 อันดับแรกของสินค้าส่งไป EU นั้น มีสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานที่สำคัญอยู่ด้วย ได้แก่ กลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ (35,895 ล้านบาท) เม็ดพลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติก (18,220 ล้านบาท) และเหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ (15,444 ล้านบาท) ตามลำดับ

นอกจากนี้ EU ยังเป็นฝ่ายขาดดุลการค้าด้านบริการให้แก่ไทยมากที่สุดในสาขาบริการการท่องเที่ยว และบริการการขนส่ง

ความคืบหน้าการเจรจา FTA ของอาเซียน-สหภาพยุโรป/EU

สหภาพยุโรปนับเป็นคู่ค้าสำคัญของอาเซียนและเป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับ 4 ของไทยรองจากการส่งออกไปยังกลุ่มอาเซียน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ อาเซียนกับสหภาพยุโรปตกลงจะเจรจาการเปิดเสรีกันทั้ง 3 ด้าน คือ การค้าสินค้า บริการ และลงทุน ได้มีการหารือกันเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) มาแล้วตั้งแต่ปี 2548 (2005) เรื่อยมาเป็นระยะ ๆ ในปี 2549 จนถึงปี 2550 แต่ในช่วงแรก ASEAN-EU ยังไม่เริ่มเจรจาอย่างจริงจัง

กรอบการเจรจากำหนดเป็นแบบ Single Undertaking คือการเจรจาไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 ด้าน ในเบื้องต้นจึงร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการร่วม (Joint Committee: JC) ซึ่งประกอบด้วย 1) ASEAN Senior Economic Officials (SEOM) ของ 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน และ 2) EU Commission จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเจรจา โดยการเจรจาจะเริ่มอย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2551 (2008) หลังจากมีการประชุม ครั้งที่ 1 ที่เมืองดานัง ประเทศเวียดนามเมื่อเดือนกรกฎาคม 2550 และครั้งที่ 2 ที่ประเทศสิงคโปร์เมื่อเดือนตุลาคม 2550 โดยได้เริ่มหารือถึงกรอบแนวทางการดำเนินงาน สำหรับการประชุม JC ครั้งที่ 3 จัดการประชุมที่ประเทศเบลเยียมจะจัดขึ้นประมาณเดือนมกราคม 2551 และการประชุม JC ครั้งที่ 4 จัดการประชุมที่ประเทศไทยประมาณเดือนเมษายน 2551 ทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการเจรจาว่าจะให้แล้วเสร็จประมาณภายใน 2-3 ปี

ประเด็นการเจรจา FTA

- ฝ่าย EU เสนอให้รวมความตกลงเรื่องการค้าบริการและการลงทุนเข้าไว้ด้วยกันโดยข้อบทใน FTA ควรอิงตาม WTO/GATS (General Agreement on Trade in Services)
- ฝ่าย ASEAN เสนอให้แยกความตกลงระหว่างการค้าบริการออกจากความตกลงการลงทุน โดยการค้าบริการให้มีการเปิดตลาดมากกว่าที่ผูกพันใน WTO/GATS และปรับได้ตามความเหมาะสม ส่วนความตกลงด้านการลงทุนควรประกอบด้วย 3 เรื่องหลัก คือ เรื่องการคุ้มครองการลงทุน (Protection) การส่งเสริมการลงทุน (Promotion) และการเปิดตลาด (Liberalization)

ข้อเรียกร้องของ EU ต่อไทย

EU เรียกร้องให้ไทยยกเลิกข้อจำกัดเรื่องสัดส่วนการถือหุ้นและจำนวนผู้ถือหุ้นที่เป็นต่างชาติ โดยข้อเรียกร้องนี้จะครอบคลุมเกือบทุกสาขาบริการ และการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติขอให้ไทยยอมผูกพันเปิดตลาดเพิ่มเติมสำหรับบุคคลที่เข้ามาฝึกงานหรือตามสัญญาจ้างลูกจ้างในไทย

ข้อเรียกร้องของไทยต่อ EU

ไทยขอให้ EU ยกเลิกข้อจำกัดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเข้าไปจัดตั้งธุรกิจและเข้าไปทำงาน และเปิดตลาดสำหรับแรงงานที่ผ่านคุณสมบัติที่หน่วยงานไทยรับรอง

ท่าทีการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนของไทย

- ระดับพหุภาคี (GATS) ไทยจะเปิดตลาดบริการไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ในขณะที่อยู่ระหว่างทำความตกลง
- กำหนดสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 ยกเว้นบางกิจกรรมที่สัดส่วนการถือหุ้นเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะ

ผลที่คาดว่าจะไทยจะได้รับจากการเปิดเสรี

โดยภาพรวมประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการเปิดเขตการค้าเสรีของ ASEAN กับ EU นั้น ได้แก่

1. การเพิ่มอำนาจต่อรองในการลดอุปสรรคหรือข้อกีดกันทางการค้าลง เช่น มาตรการต่างๆ ที่มีใช้ภาษีศุลกากร และมาตรการสุขอนามัยของประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะสหภาพยุโรปที่เข้มงวดในเรื่องนี้มากและมักมีข้อกำหนดไว้สูงกว่ามาตรฐานระหว่างประเทศ
2. การเพิ่มโอกาสในการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนของไทยเข้าสู่ภูมิภาคยุโรปนอกจากประเทศที่เป็นตลาดใหม่สำหรับสินค้าไทย เช่น เม็กซิโก ชิลี เปรู และ รัสเซีย
3. ช่วยให้ผู้ผลิตสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากร วัตถุดิบ และปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพในราคาถูกลง ทั้งนี้ จะช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย ซึ่งในระยะสั้นอาจมีบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบในด้านลบจากการเปิดเสรี แต่ในระยะยาวเมื่อมีการปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันแล้วผู้ประกอบการจะแสวงหาแนวทางการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. มีสินค้าและบริการที่หลากหลายให้ผู้บริโภคได้เลือกใช้และรับประโยชน์ในราคาที่ถูกลงเพราะผลจากการเปิดให้แข่งขันอย่างเสรี
5. แผนปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในด้านการปรับประสานข้อมูล กฎระเบียบ และวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องพิธีการศุลกากร มาตรฐาน และการรับรองสินค้าอุตสาหกรรม การเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น จะช่วยยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของไทยให้เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรจะช่วยให้การไหลเวียนทางการค้าและการลงทุนเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะยังช่วยลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการ

กลุ่มส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

สำนักพัฒนาและส่งเสริม

มกราคม 2551